

Secretariaat Forum Standaardisatie
Wilhelmina van Pruisenweg 52
Postbus 96810
2509 JE Den Haag
070 - 888 7776
info@forumstandaardisatie.nl
www.forumstandaardisatie.nl

Aan: Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer
T.a.v. Noud Hooyman
Voorzitter CCvD Datastandaarden
Postbus 420
2800 AK Gouda

Betreft: Reikwijdte PTOLU-lijst
Datum: PM
Ons kenmerk: -
Uw kenmerk: SIKB_18_reikwijdte PTOLU-lijst

Geachte voorzitter,

Namens het Forum wil ik u hartelijk danken voor uw brief d.d. 28 oktober 2018 en het hierin doorgeven van de door u geconstateerde knelpunten. Uw brief is besproken in het Forum van 12 december 2018 en de reactie hierop staat op de agenda van 13 maart 2019. Uw brief helpt het Forum om een beter beeld te krijgen van de praktijk van de toepassing van de 'pas toe of leg uit'-lijst en om het gesprek aan te gaan met de organisaties.

U bracht twee knelpunten onder de aandacht met betrekking tot de reikwijdte van de 'pas toe of leg uit'-lijst. Ten eerste geeft u aan dat u graag beter geborgd ziet dat bestaande 'pas toe of leg uit'-standaarden expliciet uitgangspunt zijn bij de uitvoering en implementatie van wets- en beleidsontwikkelingen op rijksniveau. Ten tweede geeft u aan dat u signaleert dat de mate waarin de 'pas toe of leg uit'-lijst daadwerkelijk wordt gevolgd beperkt is en u constateert dat de bekendheid van de lijst bij de decentrale overheden gering is. Het Forum herkent beide punten en onderschrijft de behoefte deze te verbeteren.

1. De 'pas toe of leg uit'-standaarden moeten uitgangspunt zijn bij wets- en beleidsontwikkeling

Inderdaad zou het gebruik van de 'pas toe of leg uit'-standaarden uitgangspunt moeten zijn voor wets- en beleidsontwikkelingen en dient de verplichting om ze toe te passen in een vroeg stadium in beeld te komen. Uw opmerking hierover is dus meer dan terecht.

Wat voor het onderdeel wetsontwikkeling helpt, is dat sinds kort dit uitgangspunt ook is geborgd in de Aanwijzingen voor de regelgeving. Sinds 1 januari 2018 geldt namelijk aanwijzing 3.49. Ik maak graag van de gelegenheid gebruik deze aanwijzing, inclusief toelichting hieronder integraal met u te delen:

Aanwijzing 3.49 Verwijzing naar ICT-standaarden

Verwijzing in een regeling naar toe te passen ICT-standaarden of ICT-voorzieningen geschiedt slechts indien verplichte toepassing van de desbetreffende standaarden of voorzieningen noodzakelijk is. In zo'n geval wordt waar mogelijk gekozen voor een open standaard die is aangewezen door het Nationaal Beraad Digitale Overheid, of voor voorzieningen die op dergelijke standaarden zijn gebaseerd, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om dat niet te doen.

Toelichting

Voor verwijzing in een regeling naar ICT-standaarden (ook als die zijn neergelegd in een normalisatienorm) of een ICT-voorziening waarin zo'n standaard is toegepast, geldt een apart regime, uitgewerkt in dit lid. Onder ICT-standaarden worden verstaan afspraken over de vorm van elektronische uitwisseling van gegevens. ICT-voorzieningen zijn informatiesystemen (hardware) of toepassingen (software) die gebruikmaken van ICT-standaarden. Met het oog op het streven naar techniekonafhankelijke wetgeving wordt in regelingen alleen naar concrete ICT-standaarden of -voorzieningen verwezen indien dit noodzakelijk is. Daarvan kan sprake zijn als het nodig is om burgers of bedrijven te verplichten tot toepassing van de betrokken standaard of voorziening omdat het openhouden van meer kanalen voor aanlevering van informatie bij de overheid onevenredig hoge kosten met zich zou brengen. Ook kan dit voor een goed verloop van het uitvoeringsproces nodig zijn. Een voorbeeld hiervan is het voorschrijven van bestandsformaten bij de aanvraag van een omgevingsvergunning (zie bijvoorbeeld artikel 1.4, eerste lid, van de Regeling omgevingswet). Verder kan het voorschrijven van een standaard ook noodzakelijk zijn omdat verplichte toepassing uit Europese of andere internationale wetgeving voortvloeit (zie ook aanwijzing 2.15) of omdat het niet-implementeren van open standaarden door overheidsorganisaties een onaanvaardbaar risico vormt voor publieke belangen zoals informatieveiligheid, interoperabiliteit of de leveranciersafhankelijkheid van de overheid. Indien verplichte toepassing aan de orde is, wordt in beginsel slechts verwezen naar de open standaarden die op grond van een besluit van het Nationaal Beraad Digitale Overheid zijn opgenomen op de lijst van open standaarden voor pas toe of leg uit, of naar voorzieningen die op die standaarden zijn gebaseerd. De actuele lijst is te vinden op www.forumstandaardisatie.nl.

Het Nationaal Beraad is inmiddels opgevolgd door het OBDO. Voor wat betreft de borging in het beleid vermeld ik dat de Aanwijzingen voor de regelgeving zijn opgenomen in het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving (het IAK) dat dus ook ziet op de kwaliteit van beleidsvoorstellen. Opname in deze aanwijzingen voor de Regelgeving is – voor het onderdeel wetsontwikkeling, een goede en flinke stap vooruit.

Het in de praktijk echter náleven van afspraken, beleid en regelgeving is vers twee en raakt het tweede punt dat u maakt in uw brief.

2. De naleving van de "pas toe of leg uit"- lijst, en de bekendheid ervan met name bij decentrale overheden

Het Forum meet jaarlijks de vraag naar de relevante verplichte open standaarden in aanbestedingen van rijk, uitvoeringsorganisaties en medeoverheden ('pas toe of leg uit') en het gebruik van de standaarden in centrale overheidsvoorzieningen. Met name als het gaat om de aanbestedingen strookt uw beeld dat er winst te behalen valt bij de bekendheid van de verplichting om te vragen om open standaarden. Dit geldt voor alle overheden. Het Forum gaat dit en komende jaren extra inzetten op het kenbaar maken bij decentrale overheden. Het goede nieuws is dat in de gemeentelijke ICT inkoopvoorwaarden (GIBIT) de 'pas toe of leg uit'-standaarden zijn opgenomen, evenals in de gemeentelijke software catalogus, en de gemeentelijke model architectuur (GEMMA).

Daarnaast meet het Forum halfjaarlijks de voortgang van de afspraken rond de adoptie van de internetveiligheidsstandaarden. Ook de aanbestedingen van de decentrale overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) worden meegenomen in de meting en de resultaten worden besproken met de desbetreffende gremia.

Primair ligt de verantwoordelijkheid voor naleving van de pas toe of leg uit verplichting bij van de betrokken organisaties zelf maar elkaar hierop aanspreken, door te meten, die metingen en monitor te publiceren en elkaar bijvoorbeeld te wijzen op ketenverantwoordelijkheid helpt zeker. Hier ligt ook een taak voor de leden van het OBDO (instellingsbesluit OBDO, artikel 4 lid 2).

De Monitor en de halfjaarlijkse meting gebruik informatieveiligheidsstandaarden geven ons telkens weer een goede aanleiding en gelegenheid om de 'pas toe of leg uit'-wetgeving en de verplichte toepassing ervan bij de desbetreffende organisaties onder de aandacht te brengen. Met ondersteuning

van het bureau attenderen de leden van het Forum hun eigen achterban op de resultaten van de metingen om hen te bewegen het 'pas toe of leg uit'-principe toe te passen. Het Overheidsbrede Overleg Digitale Overheid (OBDO) heeft onlangs ingestemd met het voorstel om aan de hand van de Monitor en IV-metingen het onderwerp in (benoemde) gremia te bespreken.

Dit proces van het stimuleren van de adoptie en gebruik van de 'pas toe of leg uit'-standaarden is een proces van eerder de lange termijn dan de korte termijn. Het werk van het Forum en het secretariaat - nu dertien jaar bestaande - lijkt daarbij te lonen. Al jaren stijgt percentueel het aantal aanbestedingen waarbij (een deel van) de 'pas toe of leg uit'-standaarden wordt uitgevraagd. Ook het gebruik van de informatieveiligheidsstandaarden laat een stijgende lijn zien. Met het OBDO en diens voorganger het Nationaal Beraad Digitale Overheid zijn hierover streefbeeldafspraken gemaakt.

Al met al concludeer ik dat we op de goede weg zijn, maar dat we ook nog een flinke weg te gaan hebben. De knelpunten die u noemt vragen hierbij blijvende en aanvullende aandacht. Onderdeel daarvan is aandacht voor de naleving. In de beleidsagenda NL Digibeter wordt dan ook benoemd dat er een standaardisatieagenda zal worden opgesteld, met speciale aandacht voor toezicht en handhaving (p.50).

Met onze collega's van de ministeries en de koepelorganisaties van de decentrale overheden blijven we een stijging van het gebruik van de 'pas toe of leg uit'-standaarden nastreven. We blijven waar mogelijk ons aansluiten bij wetgevings- en beleidstrajecten waarbij de 'pas toe of leg uit'-standaarden volgens ons een belangrijke rol toebedeeld moeten krijgen. Bovengenoemde acties, gecombineerd met tijdige signaleringen helpen hierbij.

Met vriendelijke groet,

Larissa Zegveld
Voorzitter Forum Standaardisatie

Forum Standaardisatie

Standaard Samenwerken